

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/74/2018
Identifikačné číslo spisu: 8017200633
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:8017200633.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobkyne: O.. L. W., narodená XX.XX.XXXX, bytom H. XXX, právne zastúpená Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., Dobšinského 12, Bratislava, IČO: 47 238 232, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 1012-3/2017-BA zo dňa 18.07.2017, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 7Sa/26/2017-60 zo dňa 15.02.2018, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 7Sa/26/2017-60 zo dňa 15.02.2018 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 24047-3/2017-BA zo dňa 17.07.2017 (ďalej aj ako „preskúmané rozhodnutie“) o zamietnutí odvolania O.. L. W. a potvrdení rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Prešov, č. 26453-1/2016-PO z 10. novembra 2016, ktorým táto rozhodla, že povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie žalobkyne ako samostatne zárobkovo činné osobe zaniklo dňa 30. júna 2009.
2. Krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie, vrátane postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, je v medziach žaloby v súlade so zákonom, má oporu vo vykonanom dokazovaní a v náležite zistenom skutkovom stave, ktorý bol správne právne posúdený.
3. Zdôraznil, že medzi účastníkmi konania bola spornou otázkou posúdenia právneho statusu žalobkyne, ktorá v dôsledku zrušenia povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v ambulancii

v odbore neurológia podľa jej právneho názoru stratila status samostatne zárobkovo činnnej osoby, pričom bola, ale aj je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekára, č. licencie L1A/PO/0811/06, pričom žalovaná má za to, že táto skutočnosť aj naďalej zakladá postavenie žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby pre účely povinného dôchodkového a povinného nemocenského poistenia. Krajský súd v uvedenej súvislosti zdôraznil, že vznik a zánik sociálneho poistenia sa riadi pravidlami upravenými v zákone o sociálnom poistení, ktorý okrem iného upravuje aj vlastné definície pojmov, medzi nimi aj definíciu pojmu samostatne zárobkovo činnná osoba. Tento právny predpis súčasne upravuje aj časové ohraničenie vzniku a zániku sociálneho poistenia a súčasne stanovuje právnu zodpovednosť za nesplnenie povinnosti voči Sociálnej poisťovni ako správny orgán v zmysle zákona o sociálnom poistení. Zároveň platí, že nadobudnutie právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby automaticky nezakladá tejto osobe povinné nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie. Toto vznikne samostatne zárobkovo činnnej osobe až od 1. júla kalendárneho roka, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom bol dosiahnutý príjem vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu. Povinné nemocenské a dôchodkové poistenie zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý sa nedosiahol vyššie uvedený príjem, prípadne zánikom oprávnenia na výkon činnosti SZČO (v posudzovanom prípade zánikom licencie L1A), alebo aj na základe čestného vyhlásenia o nevykonávaní činnosti (poistenie zaniká najskôr dňom doručenia vyhlásenia Sociálnej poisťovni).

4. Krajský súd sa vo vzťahu k žalobkyňi zaoberal v prvom rade otázkou, či žalobkyňa mala v kontrolovanom období, keď jej bolo zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia. Z údajov, ktoré žalovanej poskytla Finančná správa Slovenskej republiky vyplýva, že príjem žalobkyne z podnikania za rok 2006 bol 1 426 720,- Sk a za rok 2007 bol 1 257 186,- Sk, teda bol vyšší ako zákonom stanovená hranica príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnosu súvisiaceho s podnikaním s inou samostatnou zárobkovou činnosťou pre posúdenie vzniku povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby k 1. júlu 2007 a následne k 1. júlu 2008. Z poskytnutých údajov teda vyplýva, že príjmy žalobkyne z podnikania za uvedené roky dosiahli úroveň rozhodujúcu na vznik alebo na trvanie povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení. Nie je pritom rozhodujúce, na základe akého právneho vzťahu fyzická osoba tieto z podnikania alebo z inej zárobkovej činnosti nadobudla. Rozhodujúcim je iba to, že fyzická osoba dosiahla v príslušnom kalendárnom roku príjmy podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov. Krajský súd tak konštatoval, že nakoľko príjmy žalobkyne boli v rozhodujúcom období vyššie ako zákonom stanovená hranica príjmu z podnikania, žalobkyňi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniklo v súlade s § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie.

5. Krajský súd mal v priebehu konania o zániku povinného sociálneho poistenia zároveň za preukázané, že žalobkyňa bola držiteľom platnej licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe č. L1A/PO/0811/06 na obdobie od 28. marca 2006, ktorá ju oprávňovala na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 zákona o sociálnom poistení aj po dátume 31. júl 2007, ku ktorému dňu bolo rozhodnutím Prešovského samosprávneho kraja č. 4117/2007/ODDZ-ORU zo dňa 16. júla 2007 zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti žalobkyňou v neštátnom zdravotníckom zariadení v špecializovanej neurologickej ambulancii. Po zrušení povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení žalobkyňa síce požiadala o zrušenie registrácie pre daň z príjmu u príslušného správcu dane a oznámila Štatistickému úradu SR skutočnosť potrebnú pre zrušenie IČO, avšak u žalobkyne nedošlo k zániku všetkých oprávnení na výkon samostatnej zárobkovej činnosti, keďže bola aj naďalej držiteľom platnej licencie L1A a jej príjmy boli vyššie ako zákonom stanovená hranica príjmu. Vzhľadom na túto skutočnosť sociálna poisťovňa správne konštatovala, že žalobkyňi nezanklo povinné sociálne poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby dňom 31. júla 2007.

6. V bode 31 rozsudku krajský súd uviedol, že zákon o sociálnom poistení neukladá žalovanej lehotu, v ktorej je povinná rozhodnúť o vzniku, zániku a prerušení sociálneho poistenia v sporných prípadoch,

preto námietku žalobkyne ohľadom oneskoreného rozhodovania správneho orgánu prvého stupňa vyhodnotil za nedôvodnú. Súčasne uviedol, že prvostupňový správny orgán nedisponoval príslušnými informáciami o platnej licencií žalobkyne. Slovenská lekárska komora platnú licenciu žalobkyne L1A predložila správne mu orgánu prvého stupňa až v roku 2016. Do tohto času sociálna poisťovňa nemala reálnu možnosť zistiť, že žalobkyňa je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A. Prvostupňové rozhodnutie, ktoré bolo vydané na podklade tejto skutočnosti, bolo vydané v primeranej lehote. Tu považoval krajský súd za potrebné súhlasiť so žalovanou, že zákon o sociálnom poistení neukladá žalovanej lehotu, v ktorej má rozhodnúť o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Nejednalo sa teda o rozhodnutie o povolení obnovy konania, ale jednalo sa o prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu. Nebolo preto možné súhlasiť s námietkou žalobkyne, že došlo k uplynutiu lehoty na obnovu konania, keďže sa jednalo o rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa s tým, že predchádzajúce iné rozhodnutie, ako tvrdí žalobkyňa, v inej ako písomnej forme nebolo vydané.

7. Krajský súd sa v bode 32 rozsudku vyjadril aj k registrácii žalobkyne pre daň z príjmu podľa zákona č. 511/1992 Z.z., keď uviedol, že pre nadobudnutie postavenia samostatne zárobkovo činnéj osoby bola rozhodujúca od roku 2011 do 30. júna 2014, od 1. júla 2014 postavenie samostatne zárobkovo činnéj osoby už nie je závislé od registrácie na daňovom úrade, ale status samostatne zárobkovo činnéj osoby v sociálnom poistení je založený iba na dosahovaní príjmov, ktoré sú príjmami z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov, v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo trvanie povinného sociálneho poistenia SZČO. Úlohou žalobkyne ako držiteľke licencie L1A bolo v prvom rade požiadať o zrušenie licencie a až následne, po jej právoplatnom zrušení oznámiť zánik SZČO Štatistickému úradu SR a požiadať o zrušenie registrácie príslušného správcu dane. Skutočnosť, že žalobkyňa nemala vedomosť o tom, že licencia L1A jej zakladá status SZČO, nezbavuje žalobkyňu zodpovednosti za následky, ktoré vznikli porušením povinnosti vyplývajúcej jej z tohto právneho postavenia.

8. Krajský súd sa tak nestotožnil ani s námietkou žalobkyne, že postup žalovanej v danej veci je nesprávny a nespravodlivý. Podmienky vzniku a zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia sú upravené v zákone o sociálnom poistení, ktorý je normou verejného práva, obsahuje kogentné právne normy. Nepozná ustanovenia upravujúce zmiernenie tvrdosti zákona alebo uplatňovanie výnimiek u jednotlivých poistencov. V tomto smere krajský súd poukázal na judikatúru Najvyššieho súdu SR, a to na rozsudok sp. zn. 1Sžso/81/2014 zo dňa 31. mája 2014, v ktorom najvyšší súd uviedol: „Je nepochybné, že právne normy odvetvia sociálneho práva sa vyznačujú kogentným charakterom, ktorý vo všeobecnosti neumožňuje ich aplikačnú tvrdosť v individuálnom prípade zmierniť, a preto idea aplikačnej spravodlivosti hmotného sociálneho práva tak, ako ju prezentuje krajský súd, nemá v prejednávanej veci opodstatnenie, pokiaľ spoločnosť spravodlivosť chápe ako určitú vlastnosť spoločenského poriadku, ktorá hoci silne preniká do práva, tak ho dominantne neovláda, ale pôsobí na neho spolu s ideou zákonnosti...“

9. Námietku žalobkyne, že správny orgán prvého stupňa neupovedomil žalobkyňu o začatí predmetného nedávkového konania a tým jej neposkytol možnosť vyjadriť sa k začatému konaniu krajský súd vyhodnotil za nedôvodnú. Uviedol, že predmetná vec predstavuje nedávkové konanie, ktoré sa v súlade s § 184 ods. 8 zákona o sociálnom poistení začína na základe písomnej žiadosti účastníka konania alebo z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne. Konanie, ktoré sa začalo na podnet organizačnej zložky Sociálnej poisťovne, ako tomu bolo v predmetnom prípade, je podľa § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. začaté odo dňa, keď príslušná organizačná zložka Sociálnej poisťovne urobila voči účastníkovi konania prvý úkon. Zákon č. 461/2003 Z.z. však nekonkretizuje, o aký úkon má ísť, a preto za prvý úkon je možné považovať aj doručene rozhodnutia, pokiaľ Sociálna poisťovňa disponovala potrebnými a dostatočnými podkladmi pre rozhodnutie.

10. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti krajský súd v rozhodnutí žalovanej a v jej postupe, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia, nezistil žalobkyňou namietané pochybenia, ktoré by zakladali niektorý z dôvodov zrušenia rozhodnutia opravený procesným postupom, preto žalobu podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol.

11. O náhrade trov konania rozhodol krajský súd s poukazom na skutočnosť, že v konaní úspešnej žalovanej žiadne trovy konania nevznikli.

II.

12. Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

13. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

14. Nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom (a žalovanou) videla sťažovateľka v bode 27 odôvodnenia rozsudku, kde krajský súd uvádza: „Z poskytnutých údajov teda vyplýva, že príjmy žalobcu z podnikania za uvedené roky dosiahli úroveň rozhodujúcu na vznik alebo na trvanie povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení. Nie je pritom rozhodujúce, na základe akého právneho vzťahu fyzická osoba tieto príjmy z podnikania alebo inej zárobkovej činnosti nadobudla. Rozhodujúcim je iba to, že fyzická osoba dosiahla v príslušnom kalendárnom roku príjmy podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov. V prejednávanom prípade žalobca zároveň dovŕšil vek 18 rokov preto súd zhodne so žalovanou dospel k záveru, že žalobca spĺňa právnu definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely zákona o sociálnom poistení“. Uvedený záver považuje sťažovateľka za nesprávny, naviac krajský súd na prejednávaný prípad aplikoval v tom čase neúčinný právny predpis. Právne predpisy, na ktoré krajský súd odkazuje, boli účinné od 01.01.2011, resp. 01.01.2014.

15. Sťažovateľka v kasačnej sťažnosti tvrdí, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo nezakladá štatút samostatne zárobkovo činnnej osoby. V uvedenej súvislosti citovala ustanovenie § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z.z. Zdôraznila, že vždy vykonávala zdravotnícke povolanie v povolaní lekárov na podklade licencie Slovenskej lekárskej komory č. L1B v spojitosti s povolením vydaným Prešovským samosprávnym krajom. Sťažovateľka nikdy nevykonávala samostatnú zdravotnícku prax v povolaní lekárov na základe licencie Slovenskej lekárskej komory. Citovala ustanovenie § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z.z. „Samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovaním zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení“. Krajskému súdu vytýkala, že nebral do úvahy, že samostatnou zdravotníckou praxou sa rozumie poskytovaním zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia. Sťažovateľka nikdy neposkytovala zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe takýmto spôsobom. Táto licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe bola nevyhnutná pre vydanie rozhodnutia, resp. povolenia Prešovským samosprávnym krajom pre prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - ambulancie.

16. V ďalších dôvodoch kasačnej sťažnosti sťažovateľka poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2Sa/4/2017 zo dňa 07. júla 2017, ktorý odkazuje na zásadu materiálnej pravdy a konštatuje, že správne orgány sa nezaoberali tým, či žalobca skutočne vykonával činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby. Krajský súd preto dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej, ktoré bolo predmetom súdneho prieskumu v tomto konaní, bolo vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, nakoľko žalobca nespadá ako poistenec pod režim povinného poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. Ďalej poukázala na rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 18Sa/1/2017 zo dňa 2. októbra 2017, ktorý konštatoval, že žalobcovi zanikla účasť na povinnom sociálnom poistení ku dňu zrušenia zdravotníckeho zariadenia bez ohľadu na dosiahnutie požadovaného zdaniteľného príjmu v predchádzajúcom rozhodnom období, ktorého právny význam pomínul uplatnením § 21 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. vo vzťahu k povoleniu na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia a tiež bez ohľadu na držbu platnej licencie L1A, nakoľko žalobca z nej nedosahoval zdaniteľné príjmy, ktoré jedine zakladajú účasť žalobcu na povinnom sociálnom poistení. Záverom upriamil pozornosť na Nález Ústavného súdu Slovenskej

republiky sp. zn. II. ÚS 63/2012 z 21. februára 2013, podľa ktorého postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby treba vidieť nielen vo formálnej rovine, ale aj v materiálnej rovine. Opakovane preto poukázal na to, že úlohou súdu v podmienkach materiálneho právneho štátu je nájsť také riešenie, ktoré je v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti. Súdny musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a aplikácia musí smerovať k spravodlivému výsledku. Právo musí byť predovšetkým nástrojom spravodlivosti, nielen súborom právnych predpisov, ktoré aj mechanicky a formalisticky, ktoré sú aplikované bez ohľadu na zmysel a účel toho ktorého záujmu chráneného príslušnou normou (citované z nálezu Ústavného súdu SR č. 2221/07 z 19. marca 2008). Sťažovateľka má za to, že v jej prípade sa preukazuje nedostatok právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z.z., ktorá neupravuje možnosť zmiernenia tvrdosti zákona.

17. Navrhla zrušiť rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

18. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním z 28.05.2018.

19. Poukázala na predmet súdneho prieskumu, ktorým bolo rozhodnutie o predpísaní poistného na sociálne poistenie. Zdôraznila, že podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2010 nadobudla status samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, každá fyzická osoba, ktorá mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby nie je rozhodujúce, na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla samostatne zárobkovo činnná osoba príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti ďalej uviedla, že žalobkyňa neuviedla také kasačné námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia, ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie preskúmaného rozhodnutia. Stotožnila sa s právnymi závermi krajského súdu vyjadrenými v rozsudku a navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť.

V.

20. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

21. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z. najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021.

22. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z. výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

23. Z dôvodovej správy k zákonu č. 423/2020 Z.z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorý v článku XX. novelizoval aj zákon č. 757/2004 Z.z. vyplýva, že zákonodarca vo vyššie citovanom odseku 2 upravil prechod výkonu súdnictva z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd, a teda najvyšší správny súd prebral z najvyššieho súdu všetky „živé“ veci v agende správneho súdnictva, ktoré aj dokončí.

24. Správny súdny poriadok upravuje právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve a konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve (§ 1 SSP).

25. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

26. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

27. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

28. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

29. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

30. Podľa § 135 ods. 1 SSP, na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy.

31. Najvyšší správny súd zdôrazňuje, že súd v procese súdneho prieskumu nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda, či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu je určený rozsahom dôvodov uvedených v opravnom prostriedku, ktorými navrhovateľ namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia.

32. Podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. na konanie vo veciach sociálneho poistenia a vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom sa nevzťahuje osobitný predpis (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní).

33. V správnej žalobe na preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného správneho orgánu žalobkyňa argumentovala nesprávnym právnym posúdením veci, ktoré malo spočívať v nesprávnom posúdení právnej povahy licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolání lekár v odbore všeobecné lekárstvo. Žalobkyňa tvrdila, že licencia nezakladá štatút samostatne zárobkovo činnéj osoby a že sa Sociálna poisťovňa nezaoberala ustanoveniami zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách a zdravotníctve v znení neskorších predpisov.

34. Predmetom kasačného konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP zamietol ako nedôvodnú správnu žalobu v sociálnej veci o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej - Sociálnej poisťovne, ústredie č. 1012-3/2017-BA zo dňa 18. júla 2017, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Prešov č. 26453-1/2016-PO zo dňa 10. novembra 2016, vo veci zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia zamietla v celom rozsahu a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Prešov.

35. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyně nie je dôvodná.

36. Nosnou právnou otázkou v danej veci bolo posúdenie, či povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie žalobkyně ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo dňa 31. júla 2007, ale zaniklo dňa 30. júna 2009 tak, ako o tom rozhodla Sociálna poisťovňa, pobočka Prešov podľa § 178 ods. 1 písm. a/ prvý bod zákona č. 461/2003 Z.z. Správny orgán prvého stupňa tak rozhodol podľa § 5 písm. c/ a § 21 ods. 4 a zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2010 a podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 1. januára 2008 do 31. decembra 2010. Dôvodil tým, že podľa rozhodnutia Prešovského samosprávneho kraja č. 4117/2007/ODDZ-ORU zo dňa 16. júla 2007 bolo vyhovelé žiadosti O.. L. W. o zrušenie rozhodnutia o povolení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - špecializovanej ambulancii v odbore neurológia a rozhodnutie o povolení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - špecializovanej ambulancii v odbore neurológia č. 6152/2006/ODDZ-ORU zo dňa 2. novembra 2006 bolo zrušené dňom 31. júla 2007. Z uvedeného dôvodu O.. L. W. podala dňa 13. augusta 2007 registračný list fyzickej osoby - odhlášku samostatne zárobkovo činnnej osoby z povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia s dátumom zániku poistenia 31. júla 2007.

37. Podľa údajov Slovenskej lekárskej komory, poskytnutých Sociálnej poisťovni, bola O.. L. W. vydaná licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe č. PO/811/06 na obdobie od 28. marca 2006 a ku dňu vydania rozhodnutia Sociálnej poisťovne pobočka Prešov, t.j. ku dňu 10. november 2016, t.j. ku dňu vydania rozhodnutia vo veci zániku sociálneho poistenia nebola táto licencia pozastavená ani zrušená.

38. Podľa údajov vedených do 31. decembra 2011 Daňovým riaditeľstvom Slovenskej republiky a od 1. januára 2012 Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky bol príjem O.. L. W. z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou za rok 2007 v sume 1 257 186,- Sk a za rok 2008 bol 0,- Sk. Vzhľadom na uvedené O.. L. W. dňa 30. júna 2009 zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie ako samostatne zárobkovo činnnej osobe.

39. Žalobkyně podala proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Prešov, číslo 26453-1/2016 PO odvolanie. Poukázala na rozhodnutie Prešovského samosprávneho kraja, ktorým bolo k 31. júlu 2007 zrušené rozhodnutie o povolení poskytovania zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - špecializovanej ambulancii, podala odhlášku samostatne zárobkovo činnnej osoby z povinného nemocenského a povinného dôchodkového zabezpečenia s dátumom 31. júl 2007.

40. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 578/2004 Z. z., a svoju právnú úvahu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, aj riadne odôvodnil.

41. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie žalobkyně nezaniklo dňa 31.

júla 2007, ale zaniklo dňa 30. júna 2009. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zameral svoju pozornosť.

42. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správny rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedených právnych predpisov, ako i právneho záveru Veľkého senátu formulovaného v jeho rozhodnutí sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020, ktorý je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný, postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na ust. § 461 SSP dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnu citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku.

43. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24.11.2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021.

44. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 10 ods. 1, 2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)].“

45. Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) právnickej osobe, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je, že právnická osoba má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c)], teda s tzv. licenciou LIC.

46. Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) fyzickej osobe [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je licencia L1B, t. j. licencia na výkon zdravotníckeho povolania [§ 68 ods. 1 písm. b)].

47. Pojem „povolenie“, uvedený v § 4 písm. a) bod 1. a § 11 zákona č. 578/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte s ustanovením § 3 ods. 4 písm. b) tohto zákona, teda tak, že pod povolením sa rozumie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti). Povolenie príslušný orgán vydá fyzickej osobe, ak má licenciu na výkon zdravotníckeho povolania, tzv. licencia L1B [§ 12 ods. 2 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] a právnickej osobe, ak má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu v tom povolaní, v ktorom má poskytovateľ prevažne poskytovať zdravotnú starostlivosť - tzv. licenciu LIC [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.]. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo LIC, súčasne však držba licencie L1A nevyklučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a LIC.

48. Veľký senát sa stotožnil s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A, je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokoľvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôľu je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti), bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnu službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľovi zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár-držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

49. Veľký senát sa stotožnil s názorom senátu 9S, že pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Skutočnosť, že lekár na základe tohto povolenia, súhlasu s výkonom činnosti (licencie L1A) môže uzatvárať dohody/zmluvy, od ktorých závisí, kde takúto činnosť bude vykonávať, na existenciu povolenia udeleného lekárskou komorou, vplyv nemá. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôľu držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registráciu a pod.) nie je potrebný. Licenciu L1A nepotrebuje lekár v pracovnom pomere u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Na výkon povolania lekára v pracovnom pomere Slovenska lekárska komora vydáva licenciu L1B. Ak sa lekár rozhodne poskytovať zdravotnú starostlivosť ako fyzická osoba - podnikateľ vo svojom mene a na svoj účet vo vlastnom zdravotníckom zariadení [§ 4 písm. a) bod. 1 zákona č. 578/2004 Z. z.], v takom prípade je licencia L1B predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie), ktoré vydáva ministerstvo alebo samosprávny kraj. Licencia L1B teda sama o sebe nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31.12.2010 - takým oprávnením sa stáva len v spojení s povolením lekára - fyzickej osoby na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulancie). Pokiaľ si lekár na účely poskytovania zdravotnej starostlivosti založí spoločnosť s ručením obmedzeným, v takom prípade licencia L1C - licencia na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárom, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z., je predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia touto právnickou osobou. Je iba na vôľu lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiada aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využiť obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax. Ak sa lekár ako fyzická osoba - podnikateľ, rozhodne zmeniť spôsob svojho podnikania a založiť si napr. spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá bude prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia ako právnická osoba, na získanie povolenia podľa § 12 ods. 3 zákona č. 578/2004 Z. z. musí mať táto právnická osoba určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§

68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.], teda s tzv. licenciou LIC. Licencia LIC nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ani držba licencie LIC nie je dôvodom zániku licencie L1A, a nie je ani prekážkou toho, aby lekár využíval aj licenciu L1A. Licencie môže Lekárska komora dočasne pozastaviť alebo zrušiť z dôvodov a v rozsahu podľa § 73 a § 74 zákona č. 578/2004 Z. z. Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia. Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“

50. Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchýliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp. zn. 1Vs/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.“, uviedol nasledovné: „Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.“

51. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku č. k. 1Vs 3/2019, zo dňa 24. novembra 2020 k otázke zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010, citujúc § 14 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1, 3, § 227 ods. 2, písm. a/, § 228 ods. 1, 2, 3, 7, § 233 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, konštatoval: „Status samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku, alebo trvania takého poistenia.“ V tejto súvislosti považoval Veľký senát za potrebné zdôrazniť, že ten istý lekár môže byť povinne poistený ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., či už na základe licencie L1A alebo/aj ako fyzická osoba-držiteľ licencie L1B na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; súčasne môže byť povinne poistený aj ako zamestnanec, prípadne aj ako iná SZČO uvedená v § 5 písm. a), b), d) až f) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

52. Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činné osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z.

53. Trvanie a zánik poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu (licenciu L1B), osobitne upravuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

54. Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z., povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činné osobe uvedenej v

§ 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby uvedenej v § 5 písm. c).

55. Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. 1/ prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. 2/ druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie. 3/ na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

56. Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa § 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

57. Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru, t. j. „od“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení.

58. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie držiteľa licencie L1A teda môže zaniknúť tromi spôsobmi:

- podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení dňom 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (ďalej len „príjem z podnikania“) nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 tohto zákona, alebo

- podľa § 21 ods. 4, časti vety pred písmenom „a“ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom od 01.08.2006 do 31.12.2010 vždy dňom zániku licencie, alebo

- odo dňa vzniku pracovného pomeru s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak (v súlade s § 227 ods. 2 písm. a/ a § 228 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21 ods. 4, časti vety za písmenom „a“ tohto zákona) taký lekár predložil pobočke Sociálnej poisťovne vyhlásenie, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby uvedenej v § 5 písm. c) tohto zákona.“

59. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení, č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24.11.2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov.“

60. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný. Ústavný súd opäť pripomenul, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto, ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018). Zdôraznil, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarcia s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať, a naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný. Sťažovateľom avizované (ako možné) neustále preklápanie riešenia dotknutej právnej otázky postupne sa lišiacimi rozhodnutiami veľkého senátu kolégia v inom zložení je eliminované mechanizmom prijímania stanoviska podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Uvedené je dostačujúce na to, aby ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.“

61. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

62. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyni bola Slovenskou lekárskou komorou vydaná licencia L1A/PO/0811/06 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárska, s dňom vzniku oprávnenia 28. marca 2006. Napriek skutočnosti, že povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení - špecializovanej ambulancii v odbore neurológia bolo zrušené rozhodnutím Prešovského samosprávneho kraja zo 16. júla 2007 dňom 31. júla 2007, žalobkyňa mala na účely sociálneho poistenia právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby aj po 31. júli 2007, pretože mala naďalej platné oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, ktorým je licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárska (Licencia typu A) a jej príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti za roky 2006 a 2007 presiahol sumu ustanovenú zákonom. Tvrdenie žalobkyne, že ako držiteľka tejto licencie L1A, túto nevyužíval, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

63. Keďže námietky, ktoré žalobkyňa uviedla vo svojej kasačnej sťažnosti, korešpondujú právnym dilemám, ktorými sa veľký senát správneho kolégia najvyššieho súdu vo svojom rozhodnutí (1Vs/3/2019) dôsledne zaoberal, kasačný súd na tieto argumenty už duplicitne v podrobnostiach nereflektoval a považoval ich za zodpovedané práve poukazom na uvedenie relevantných častí rozhodnutia veľkého senátu.

64. Z dôvodov uvedených vyššie kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú postupom podľa ust. § 461 SSP zamietol.

65. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi (sťažovateľovi), ktorý v tomto konaní nemal úspech, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP).

66. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.